

HÍREK A

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUMBÓL

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM TÁJÉKOZTATÓ ÉS MŰSORFÜZETE

V. évfolyam

4. szám

1984

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSAI

A HÁZIÁLLATOK KIALAKULÁSA
A HONFOGLALÓ MAGYAROK ÉS A KORA ÁRPÁD-
KOR HÁZIÁLLATAI
A SERTÉSTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A MAGYAR BAROMFITENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A LŐTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A JUHTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
AZ ERŐGÉP TÖRTÉNETE
EKÉK A XVIII–XIX. SZÁZADBAN
VADÁSZAT ÉS VADGAZDÁLKODÁS

**A múzeumi kiállítások nyitva: hétfő kivételével naponta
10–17 óráig, vasárnap 10–18 óráig.**

Felhívjuk kedves látogatóink figyelmét, hogy belső felújítási munkák miatt a fenti kiállítások látogathatók. (Esetleges változásokat a napilapokban közöljük.)

Tanulók és sorkatonák számára állandóan, szombati napokon a felnőttek részére is díjtalan a látogatás.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre és a TIT Nyugdíjas Agrárszakemberek Klubja tagsági igazolvánnyal rendelkezők ugyancsak díjtalanul látogathatják a Múzeumot.

**MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM
1367 Városliget, Vajdahunyadvár Telefon: 420–573, 428–573**

TUDOMÁNYOS KUTATÁS HÍREI

A balatonrendesi árendásház és gazdasági épületei 1827-ben

Mint a Hírekben már jeleztük, a Kővágóórsön egykor lakó jómódú, nemesi eredetű Sárý család hagyatékából jelentős iratanyag került a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Adattárába. Ezek a XVII – XX. század közötti időből származó, különböző gazdasági jellegű dokumentumok elsősorban a balatonfelvidéki rangos nemesi családok szőlészetéről, birkatartásáról, bevételeiről és kiadásairól szólnak. Az iratok között található egy balatonrendesi telekleltár. Jánosa Erzsébet nemzetes-asszony fundusán levő árendás Nemes Mokos Pál lakó- és gazdasági épületeit becsülték fel. A kőfalazatot Klutsek Jakab kőműves 345 forintra becsülte, az épületek egyéb anyagait (gerendák, lécek, tűzelőberendezés, sárvás, nyílászárók) értékét egy bizottság 388 forint 56 krajcárban állapította meg.

Az árendás telken szoba-konyha-kamrából álló lakóház, pince, négy ól, istálló, pajta, birkaakol, méhház helyezkedett el. A méhes körül volt kerítve, a kertben gyümölcsfák is voltak, a telek többi részét – legalábbis az utca felől – kerítés védte („utca kis ajtót szárfástól sarkokkal együtt”). Az épületek egytől-egyig kőfalúak lehettek. A tetőgerendák és tetőpallók általában keményfából készültek („első szobában 16 tölgyfa padlást deszkát . . . négy fűgerendát, minthogy bükkfák és a' mester gerendát”). A tűzelőberendezést a szobában „kupás zöld kálha tűzhelyével” képviselte, a konyhában „hitvány” kemence tűzhelyestől.

A pajta és akol tetőszerkezetét „ollószárok”, „koszorúfa”, „szelemen” jelentették. A tetőfedés az összes épületen zsuppal történt. A gazdasági épületek közül az istálló elég rossz állapotban volt. A pajta és a birkaakol rangosabb épület lehetett, erre utal magasra becsült értékük is.

Hasonló telektagolású, hasonló színvonalú épületállománya lehetett a környékbeli kisnemeseknek, esetleg a jobbmódú jobbágynak is ebben az időben. Birkatartással főképp a nemesek foglalkoztak. A méhészet igényesebb épületeit, méheskertet is inkább a nemesi fundusokon lehetett találni. A föld alá mélyített és „grádicsokon” megközelíthető pince szintén igényesebb művelésmódokra utalt: a kerti vetemények és a bor tárolását jelezte.

Másolat.

Alul írottak Kövágó Eörsi, ezen I.N. Zala Vármegyei Helységnek, mind a két részről levő Nemes Elöljárói még is Rendesi ugyan a tisztelt Vármegyei Helységnek Bírāja, és Eskütjei, ezennel jó Lélekkel bizonyítjuk: hogy Nemzetes és Vitézlő Itzés Mihály Úrnak, egyéb eránt szomszéd I.N. Veszprém Vármegye Eskütjének azon meg kérésére, hogy az írt Rendesi Helységben Fel szélről László Ferencz, All szélről pedig N. Móró Antal szomszédságában Fekvő, Feleségének Nemes és Nemzetes Jánosa Eörzsébeth Aszonynak fundusán, N. Mohos Pál árendásának rajta levő épületeit bötsülnénk meg, — az ahol irtt napon és esztendőben az írt Rendesi Helységbe ki menvén, az érdeklött házhoz elmentünk, és azon bötsü alá vétetni kért épületeket következendőképpen betsültük meg úgy mint:

1 ^{ör}	Első szobában 16 szál tölgyfa padlást deszkát minden munkával együtt	Ft	Kr
		20	—
2 ^{or}	Első szobában négy fű gerendát, minthogy бүк-fák és a mester gerendát	8	—
3 ^{or}	Első szobának ajtó szárfáját, burittással ajtajával, sarkaival, plével, húzó vasával együtt	10	—
4 ^{er}	Első szobában kupás zöld kálhát tűzhelyével együtt	8	—
5 ^{ör}	Első szobában első ablakot kereszt vasaival, tokjával, tábláival, s annak sarkaival együtt	8	28
6 ^{or}	Első szobában a tornázt felül való ablakot, tokkal és kereszt vasával	3	—

7 ^{er}	Első szobában falban való kis almáriomot burittással és fogassal és egy kis ajtót sarkaival és pusztá plével együtt	3	—
8 ^{or}	Konyhában öt gerendát	10	30
9 ^{er}	Konyhának padlását	13	30
10 ^{er}	Kementzét tűzhelyestül minthogy hitványok	5	—
11 ^{er}	Konyha ajtót szárfástól, ajtostól, négy vas sarokkal pléjével együtt	7	—
12 ^{ör}	Kamurában a' rossz padlást gerendákkal együtt	6	—
13 ^{ör}	Kamora ajtót szárfástól sarokkal és plével	6	30
14 ^{er}	Pintze ajtót szárfástól, pléstől sarkokkal együtt	6	15
15 ^{ör}	Pintze torkán lévő grábitsokat, szárfákat két földél deszkával	4	10
16 ^{or}	Négy ólnak szárfáit két ajtóval	2	—
17 ^{er}	Istállóban lévő négy hitvány gerendát	6	—
18 ^{or}	Ugyan annak padlását melly 18 szál deszkából áll sárással együtt	18	—
19 ^{er}	Istálló ajtót szárfástól, vas sarokkal	4	3
20 ^{or}	Az Utza kis ajtót szárfástól sarkokkal együtt	4	45
21 ^{er}	Szoba és konyha tornázt fölött való deszkákat sárással együtt	6	—
22 ^{er}	Négy darab koszorú fát gádor fölött	5	—
23 ^{or}	Az egész épületen 243 szál létz találatott párját fuvarjával, fölszegezésével 21 krajtzárta	42	30
24 ^{er}	Két olló tartó gerendát a' pajtában, olló szárokkal, a kapu felett kis koszorú fával	10	30
25 ^{ör}	Szelement az épületen	25	30
26 ^{or}	Egész épületen zsup födelet szegéssel együtt	51	—
27 ^{er}	Birka akóban 15 pár földél fát fuvarjával és felállításával párgyát 42 Král	10	30

28 ^{or}	Ugyan birka aklon 30 pár szál létzet fuvarjával és felszegezésével	Ft 8	Kr —
29 ^{er}	Az akolban két gerendát álló szárokkal szelemennyel és koszorúfával	11	—
30 ^{or}	Akolnak zsup födelét szegéssel együtt	10	—
31 ^{er}	Méháznak az egész fáját, tetejét kert kis ajtóval, ajtó szárfával, sarkaival tűkével gyümölcs fákkal	6	45
32 ^{er}	Szobán és konyhán való sárzást	6	—
Summa		388 f.	56 kr.

Mellyről is adjuk ezen bötsü levelünket resszerint neveink alol írásával, részerint kezeink kereszt vonyásával és Helységünk szokott élő pötsétjével meg erősítve. Költ Rendesen aug havának 27^{ik} napján 1827^k eszt N.Eössy Gábor m.k.N. Morotz Ferencz m.k.N. Sárfi Imre m.k.N. Baky Gáspár m.k. Akori I. Biró Bárány László m.k. Rendesről. Németh János x Habli József x László Ferencz x Öreg Biró.

Én is Klutsek Jakab kőműves mester az irtt épületek kőfalainak meg betsülésére a' tisztelt Úr által megkérgetve lévén, ezennel jó lélekkel esméretem szerint bizonyítom: hogy azon épületeknek mindennémü falait össze véve 345 az az házom száz negyven öt forintra . . . (? bötsültem) hozzá értvén, és belé számlálván a falak minden matériálékát, 's azoknak oda állítását, és az egész kőműves és napszámos munkát, melyet is ezen tulajdon nevem alol írásával meg erősített Bizonyáság levelemmel bizonyítok. Kelt mint fellyebb.

Klutsek Jakab m.k. kőműves mester

Én előttem 's általam N. Kövágó Eörsi Nemes Közönség rendes Jegyzője által.

(L S/L S)

Knézy Judit

* * *

„A környezet nem ismer határokat”

Ez volt a mottója annak a tanácskozásnak, amelyet az NSZK két tekintélyes szervezete, a Német Környezet- és Természetvédelmi Szövetség (BUND) és a Német Természetvédők Köre (DNR) rendezett 1984. november 30 – december 2. között Wiesenfeldenben. A rendezvényre a nyugati résztvevőkön kívül az európai szocialista országokból (Bulgária, NDK kivételével) és a Szovjetunióból is érkeztek meghívottak.

A tanácskozás első napján a rendezők Regensburggal és a wiesenfeldeni kastélyban folyó munkával ismertették meg a vendégeket. Regensburg műemlékeit csodálva nekünk magyaroknak külön is eszünkbe jutott a történelem. A krónikák tanúsága szerint ugyanis ebben a városban végezték ki a vesztes csata után Lehel és Bulcsu vezéreket. A történelmet idézték a wiesenfeldeni kastély középkori falai is, de itt már inkább a jelenre és a jövőre figyeltünk. A kastély, a Szövetség oktatási központjaként a bajorországi környezet- és természetvédelmi képzés fontos bázisa. Figyelemreméltó tudományos munka is folyik itt. A természetvédelmi kiállításban láthattuk, hogy a hiúz és a hód visszahonosítása milyen eredménnyel járt Bajorországban.

A második napon került sor az előadásokra, amelyek az egyes országok környezet- és természetvédelmének helyzetéről adtak átfogó képet. Az emberiséget fenyegető ökológiai katasztrófa számos előjeléről hallhattunk adatokat, ugyanakkor a megelőzés, elhárítás lehetőségeire is kitértek az előadók. A tanácskozáson a levegő-, a talaj- és a vízvédelem, az élővilág fajainak védelme, de különösen az erdőpusztulások hangsúlyozottan vették fel. „Az erdőkkel együtt meghal az ember is” – hangzott a fontos figyelmeztetés. Az erdők pusztulása ugyanis egyértelműen mutatja, hogy a levegő, a víz és a talaj – amelyek az ember életének is az alapjai – milyen nagy mértékben szennyezettek. Az egyes országokban fellépő erdőpusztulások ismertetéséből – jelen sorok írója a magyarországi erdőpusztulásokról adott összefoglalót – kiderült, hogy az azonnali közös cselekvés elkerülhetetlenül szükséges.

A harmadik nap programja is részben az erdőpusztulások témájához kapcsolódott. Az NSZK-ban az első, az 1970-ben létrehozott Bajor-erdő Nemzeti Parkba tettünk tanulmányutat. A nemzeti park igazgatója mutatta be a mintegy 131 ezer hektáros terület néhány jellemző részletét. Utunk során az európai erdőpusztulások egyik legszomorúbb példáját

láthattuk. A savas esőktől senyedő, pusztuló fák figyelmeztettek mindannyiunk felelősségére a környezet megóvásának, további romlásának megakadályozásában.

Ez a közös felelősség, az ebből fakadó közös cselekvésre való felhívás tükröződött a tanácskozás záróközleményében is. A „Wiesenfeldeni Deklaráció”-ból a hírügynökségi jelentések elsősorban azt emelték ki, hogy az emberiség, a növény- és állatfajok természetes környezetének megóvásáért való munkálkodás — amely nemzetközi szolidaritást, európai összefogást követel — egyben jelentős hozzájárulás a béke megőrzéséhez is.

Oroszi Sándor

* * *

Tájékoztató a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Könyvtárának külföldi folyóiratairól

IX.

ÉTUDES RURALES (Revue trimestrielle d'histoire, géographie, sociologie et économie des campagnes) Paris.

Kiadja: École des hautes études en sciences sociales.

Az utolsó átnézett évfolyam: 1983. No. 89—91.

A folyóirat címének, illetve alcímének megfelelő témakörök szerint közül általában negyedévenként — olykor összevont számokban — cikkeket. Rendszeres rovata van a kongresszusokról, ugyancsak rendszeresen hoz könyvismertetéseket és annotált bibliográfiát is. Az egyes évfolyamok terjedelme 500—700 lap. Egy-egy szám cikkei gyakran egy bizonyos témakör, vagy földrajzi terület köré csoportosulnak (pl. Dél-Amerika, Távol-Kelet, vagy a vadászat, a vásárok kérdése). Európai problémákkal aránylag kevesebbet foglalkoznak, akkor is többnyire franciával, vagy spanyollal. A kiadvány sokszor tárgyal termeléssel kapcsolatos kérdéseket, ezeknek történelmi, demográfiai, élelmészeti stb. hátterét részletesen ismerteti. Illusztrációs anyaga kevés, de ez a kevés igen szemléltető.

A cikkek témáiból:

- Állatvásárok Vendée területén (Nyugat-Franciaország) a XVIII. században. 1980. No. 78–80.
- Városi piacok fejlődése Savoie-ban. Folytonosság, vagy törés a város-falu kapcsolatában? 1980. 78–80.
- A borpiac megszervezése Langurdoc és Rossillon területén a XIX. és XX. században 1980. No. 78–80.

* * *

Parasztok-e a Cordillerák földművelői? 1981. No. 81–82.
 Indián parasztság Mexikó magasan fekvő területein. 1980. No. 81–82.
 A kolumbiai kávé. A termelési ág és a parasztság. 1980. No. 81–82.

* * *

Vadászat, vadászterület, vadászcsoporthok. 1982. No. 87–88.
 A vadászat elterjedése és a társadalmi szokások változása az agrárterületeken. 1982. No. 87–88.
 Egy vaddisznóvadászati ritus. . 1982. No. 87–88.

* * *

A szocialista agrárpolitika változásai 1978–1982 között.
 (Kína, Vietnam, Kambodzsa, Laosz) 1983. No. 89–91.
 Gyarmati uralom és gazdasági alárendelés. Az észak-indiai gazdaság a XIX. században. 1983. No. 89–91.
 Agrárreformok és paraszti mozgalmak a gyarmati Indiában. 1983. No. 89–91.

* * *

Vegyes témák ugyanezekből a kötetekből:

A földesúri fejlődés és a függő helyzetű paraszti fejlődés útja a kapitalizmus felé Latin-Amerikában. 1980. No. 77.

Marhákkal való vontatás bevezetése Saloum (Senegál) területén. 1981. No. 84.

Parasztcsaládok, paraszt háztartások és a földek és emberek mobilitása Thimerais-ban (Franciaország) a XVIII. század folyamán. 1982. No. 86. 47–56. p.

Földyné dr. Virány Judit

* * *

Régészeti ásatás Lászlófalván

Múzeumunk munkatársai közül Balázs György, Bárdos Éva, Kassai M. Katalin és Takács István részt vettek az idei lászlófalvi régészeti feltáráson.

Az ásatás vezetője dr. Pálóczi Horváth András (Nemzeti Múzeum) már több éve vallatja a föld mélyében rejtőző kun település fennmaradt emlékeit.

A nagyszámú régészeti lelet mellett sok állatcsont is napvilágot látott. E csontanyag további feldolgozásra és elemzésre csonttárunkba kerül, végleges elhelyezése is itt lesz.

Az idei ásatáson feladatul tűztük ki, hogy apró leleteket (halcsontokat, tojás maradványokat, magokat) gyűjtsünk. Munkánk sikeresnek mondható, mindegyik leletféléből több-kevesebb előkerült.

Az eredmények azt igazolták, hogy a módszernek van létjogosultsága s emiatt az elkövetkező munkákhoz egy speciális szitasort is beszereztünk. A jövő évi ásatási idényben már ezt szeretnénk alkalmazni, hogy minél nagyobb számú növényi magot és apró állatcsontot tudjunk valla-tóra fogni s így gazdagabb képet alkotni a telep hajdanvolt gazdálkodásáról.

*Fiatalkutya restaurált koponyája az 1984-es
lászólófalvi ásatáson előkerült állatsontleletek közül*

Takács István

* * *

Mi a SAMDOK?

Az AIMA (Association Internationale des Musées d'Agriculture) 1984. szeptemberében Franciaországban megtartott kongresszusán Sune Zachrisson a stockholmi Nordiska Museet igazgatója dr. Szabó Lóránd főigazgatónak, mint az AIMA következő periódusa és a soron következő Magyarországon tartandó CIMA 8 elnökének átnyújtott egy német nyelvű összefoglalást a SAMDOK (Gegenwartsdokumentation in kulturgeschichtlichen Museen) mibenlétéről és 1973 óta folyó működéséről. Ezt kívánom az alábbiakban ismertetni.

A SAMDOK svéd betűszó. Feloldása magyarul kb. így hangzik: a jelenkort dokumentáló anyag gyűjtése, számbavétele a kultúrtörténeti múzeumokban.

A svéd múzeumok ügye kevésbé centralizált, irányított, mint Magyarországon. Államilag kevésbé támogatják őket, ezért anyaguk jó részéhez ma is adományok révén jutnak. Mégis érdemes a SAMDOK tevékenységét ismertetni, mert szempontjaik nálunk is érvényesíthetők és módszereik már a kísérleti stádiumon túl vannak. Alapelvükkel pedig mindenképpen egyet kell értenünk: a mából rohamosan fejlődő korunkban rövid időn belül régmúlt lesz és anyagát ma kell összegyűjtenünk, mielőtt szemétté, ócskavastelepre, vagy hulladékfeldolgozóba kerül és csak a szubjektív visszaemlékezésekben marad nyoma, a tárgyi anyagoknak éppen úgy, mint a munkafolyamatok változásának.

A SAMDOK által irányított gyűjtés fő szempontjai:

1. a jelenkor anyagának tudatos (aktív) összegyűjtése, az utólagos és ezért esetleges (passzív) gyűjtés helyett, amikor már csak a véletlenül fennmaradt anyag áll rendelkezésre,
2. az átfedések elkerülése,
3. az egyes múzeumok profiljának, illetékességének megállapítása.
(Nálunk ez inkább a tájházakra, esetleg egyes helytörténeti kiállításokra, vagy talán vidéki gyűjteményekre vonatkozhat.)

A SAMDOK gyűjtésében elsőbbsége van:

1. a jelenkor anyagának a történetivel szemben,
2. a mindennapok anyagának a különlegessel szemben,
3. a jellemzőnek az egyedivel szemben,
4. a ma is használt, elevenen élőnek a kihaltól levővel szemben.

Az ENSZ kidolgozott egy minden gazdasági tevékenységre vonatkozó osztályozást, az ISIC-t (International Standard Industrial Classification of All Economies). Ennek alapján határozta meg a SAMDOK gyűjtőkörét. Ez a következő 11 területet foglalja magába, melyekből 6 a termelésre és 5 a szolgáltatásokra vonatkozik.

1. mindennapi élet, lakás, otthoni munka, szociális teljesítmények témakörei
2. társadalmi nyilvános szektor
3. szolgáltatások
4. közlekedés
5. kereskedelem

6. építkezés (a magas és mélyépítés minden területe)
7. textil
8. élelmiszer
9. fa-papír
10. fém
11. mezőgazdaság-erdészeti-halászat témaköre.

A 11 szektor közül elsősorban a *mezőgazdaság-erdészeti-halászat* területeivel foglalkozót szeretném kiemelni. Gyűjtőköre a földművelés, állattenyésztés, vadászat, vadvédelem, erdőápolás, favágás, szénégetés, tutajozás, halállományvédelem.

Elvégezték pl. egy vágóhíd teljes felmérését, az állatok istállóitól a vágóhídi munkálatokon át a kolbászgártásig és a laboratóriumi tevékenységig fényképekkel, jegyzetekkel és rajzokkal.

A mindennapi élet, lakás, otthoni munka stb. keretén belül 1979-ben megvásároltak egy teljes gyermekszoba felszerelést match-box autóval, gyermekújsággal, a fiókok tartalmával együtt, amiben tengerparti kavicsból a nagymamától kapott levél is minden volt.

A SAMDOK szervezetileg egy tanácsból és egy titkárságból áll. A *tanács* feladata: 1. a kutatási irányok megtervezése,
2. gyűjtés és dokumentálás módszerének kidolgozása,
3. a kivitelezett és tervezett kutatások katalogizálása (un. SAMDOK katalógus)
4. a gyűjtési objektumokról való gondoskodás és statisztika készítés.

A SAMDOK titkárság a külső munkatársak részére 3 napos szemináriumot tart. 1982–83 folyamán több ilyen tanfolyamot tartottak az ipar különböző munkaterületén.

Sune Zachrisson igazgató svéd tapasztalatait az AIMA keretén belül egy nemzetközi ifjúsági szemináriumon is szeretné tovább adni, s egy ilyen irányú találkozót a közeljövőben esetleg Prágában igen hasznosnak tartana.

Dr. F. Virány Judit

* * *

Kézikönyv az európai mezőgazdasági múzeumokról

Edward L. Hawes professzor, a Sangamon Egyetem (Egyesült Államok, Illinois) tanára, az AIMA elnökhelyettese, kézikönyv összeállítását tervezi az európai mezőgazdasági múzeumokról. Erre 1983 nyarán kérte fel őt a Mezőgazdasági Múzeumok Nemzetközi Szervezetének (AIMA) elnöksége. Az európai szabadtéri múzeumokról már megjelent egy ilyen kézikönyv 1974-ben (Adelhart Zippelius: Handbuch der europäischen Freilichtmuseen). Szükség van azonban egy részletes, elemző, naprakész kalauzra az Európa-szerte létező valamennyi mezőgazdasági és paraszti életmóddal foglalkozó múzeumról.

A paraszti életforma Európában drámai változásokon ment keresztül az elmúlt két évszázad folyamán. Az agrárpolitikáról, agrártulajdonról, a parasztok, földművelők és mezőgazdasági munkások szerepéről, a gépesítés alkalmazási területeiről és arányairól kialakult nézetek átalakultak. Korunkban így a mezőgazdasági múzeumok jelentősége felelőssége a hagyományok megőrzésében és a változások rögzítésében vállalt szerepük révén nagy mértékben megnövekedett. Ezt a mezőgazdasági múzeumok iránti növekvő társadalmi és tudományos érdeklődés is bizonyítja. Ennek az érdeklődésnek a támogatására, a tudományos munka elősegítésére vállalkozna az a nemzetközi együttműködéssel készülő kézikönyv, melynek szerkesztését Hawes professzor elvállalta.

A kézikönyv szerkezete a következőképpen alakulna: az eltérő múzeumi hagyományok és struktúrák alapján két nagy és ezen belül számos kisebb csoportban vizsgált európai agrármúzeumokról az *A részben* egy általános elemzés, a *B részben* pedig egy részletes felsorolás lenne, ez utóbbi országokként ismertetné az ott található valamennyi mezőgazdasági és paraszti életmóddal foglalkozó múzeumot, gyűjteményt, könyvtárat, levéltárat vagy kutatóintézetet.

A szerkesztő akadémiai kutatóévét szánja a kézikönyv összeállításának megszervezésére. Munkájában jelentős szerepet játszanának az ún. bázis-múzeumok. Tervezetében ilyen bázis-múzeumként szerepel az angliai Reading agrártörténeti intézete és múzeuma, ahonnan a nyugat- és dél-európai adatgyűjtés irányítását folytatná, valamint a Magyar Mezőgazdasági Múzeum, ahonnan a kelet-európai múzeumokra vonatkozó kutatásokat szervezhetné.

Az elkészült munka egy olyan sorozat első könyve lenne, mely a későbbiekben feldolgozná a világon fellelhető valamennyi mezőgazdasági múzeumra vonatkozó adatokat a tudományos kutatás, tudományos kapcsolatok és az általános tájékoztatás elősegítésére.

Szabó Anna

* * *

A Nemzetközi Mértéktörténeti Bizottság 1984. szeptember 25. és 29. között a siegeni egyetemen (NSZK) „A történeti metrológia szerepe a tudományokban” címmel konferenciát rendezett. Ezen *dr. N. Kiss István*, mint a Comité International pour la Métrologie Historique alelnöke vett részt és ott „A nemesfém, az infláció és a vásárlóerő összefüggése a XVI–XVIII. században” címmel referátumot is tartott. Részt vett továbbá a Nemzetközi Bizottság elnökségi ülésén.

* * *

Eger mellett Noszvajon az MTA miskolci Bizottsága és a Heves megyei Múzeumok Igazgatósága „A magyar és török végvári rendszer helyzete a XVII. század második felében” címmel 1984. október 18 és 19-én tanácskozást tartott a de la Motte kastélyban. Ezen a tanácskozáson *dr. N. Kiss István* „A magyarországi katonaparasztság fejlődése és hatása, 1650–1720” címen előadást tartott.

* * *

Dr. Für Lajos október 31-én Szombathelyen a Művelődési Központ História Klubjában „Történelemtudat- identitás-zavarok” címen, november 1-én a szombathelyi Tanárképző Főiskolán „A kapitalizmus korának agrártörténeti problémái” címmel, november 29-én „Magyarország II. világháborús embervesztése” címmel a miskolci Műszaki Egyetem Klubjában tartott előadást.

* * *

A Clermont-Ferrand-i egyetemen működő Massif Central Intézet 1984. decemberében tanulmánykötetben jelentette meg az „Állattartás és pásztorélet Európa hegyvidékein a középkortól a modern időkig” címmel a hasonló témájú nemzetközi konferencia anyagát.

A kötet közli *N. Kiss István* „A marhatenyésztés szerepe és szerkezete a nemzetgazdaságban és Magyarország XVI–XVIII. századi külkereskedelmében” című tanulmányát.

* * *

Dr. Knézy Judit: Somogy XVIII. századi táplálkozástörténetéből című tanulmánya a „Somogy megye múltjából” Levéltári Évkönyv 15. számában jelent meg az év végén.

* * *

KIÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK

GYŰJTEMÉNYTÁRI HÍREK

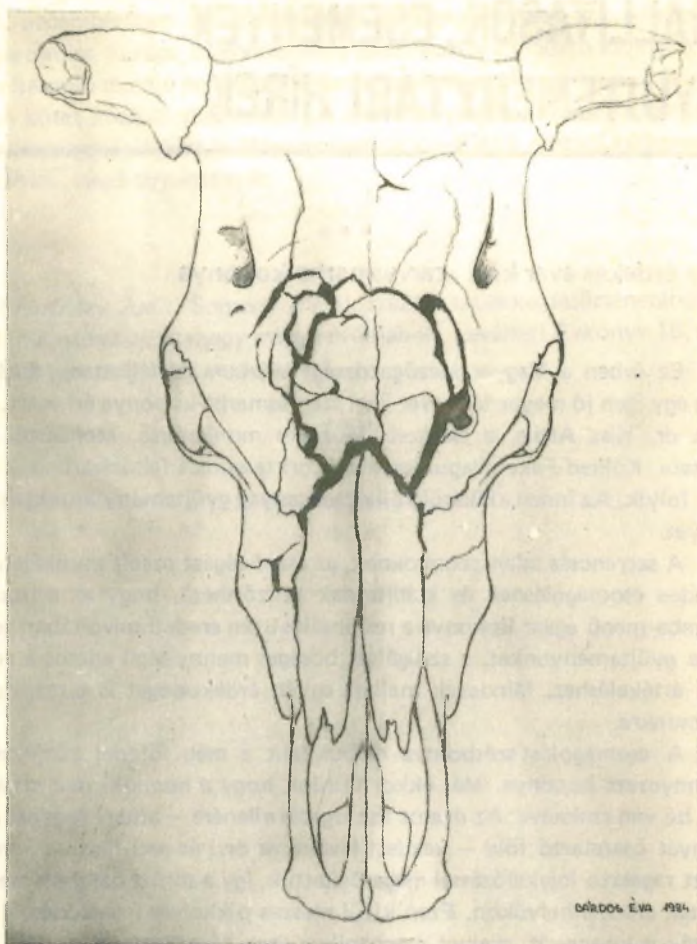
Egy érdekes avar kori szarvasmarha-koponya

Ez évben a Magyar Mezőgazdasági Múzeum háziállattani csonttárában egy igen jó megtartású avar kori szarvasmarha-koponya érkezett. Ásatója dr. Kiss Attila, a Nemzeti Múzeum munkatársa. Mohácsról nem messze, Kölked-Feketekapun az avar kori település feltárása immár évek óta folyik. Az innen előkerülő állatcsontanyag gyűjteménytárunkban kap helyet.

A szerencsés talajviszonyoknak, az ásató régész precíz munkájának, a gondos csomagolásnak és szállításnak köszönhető, hogy ez a ritkaságszámba menő egész koponya a restaurálás után eredeti mivoltában gazdagítja gyűjteményünket, s szolgáltat bőséges mennyiségű adatot a zoológiai értékeléshez. Mindezek mellett egyéb érdekességet is tartogatott a számunkra.

A csomagolást szétbontva előbukkant a még földdel körülvett és szennyezett koponya. Már ekkor feltűnt, hogy a homloki rész szilánkosan be van szakadva. Az óvatos tisztogatás ellenére — ahogy fogyott a koponyát összetartó föld — kezdett leválni az orri és arci rész. A homloki részt ragasztó injekciózással megerősítettük, így a törött darabok megmaradtak eredeti helyükön. Ezen kívül meszes pikkelyes felrakódások borították a koponyát, melyet mechanikus úton távolítottunk el. Bár ilyen esetben szokták a csontokat savazni is, mi nem alkalmaztuk ezt a módszert, mert ezzel maradandó károsodás is okozható és az esetleges későbbi bevizsgálatra alkalmatlanná teszi a leletet.

A teljes tisztítás és végleges összeállítás után már egyértelmű volt, hogy a sérülések korabeliek, az állat lebunkózásának nyomai. Bár nem ismeretlen jelenség, hogy az állatokat hajdanán a homlokra mért erőteljes csapással kábították el — hiszen töredékes leleteink vannak erre vonatkozóan — a homlokbeütés ilyen pontos példájára mégis ritkán lelhetünk.

*A lebunkózás nyomai az avar kori
szarvasmarha koponyáján*

Bárdos Éva – Takács István

Könyvtárunk új olvasótermének kézikönyv anyagáról

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Könyvtárának költözése jelentős és látványos állomáshoz érkezett. A teljes folyóiratállomány, mintegy 40.000 kötet végleges elrendezése megtörtént. Az olvasóteremben levő galériás polcrendszer kitűnő lehetőséget nyújtott a folyóirat-állomány egy részének kézikönyv anyaggá való csoportosításához, kb. 9.500 folyóirat egység elhelyezéséhez. A helybenolvasás céljából kiválogatott 158 féle folyóirat 136 polcfolyómétert foglal el.

A kötetek mechanikus rendezését hosszas és gondos tervezés előzte meg. Az Egyetemes Tizedes Osztályozás (ETO) alapján 18 szakcsoportot alakítottunk ki:

0. Bibliográfiák	X. Gépészet, technika
I. Múzeumi évkönyvek	XI. Növénytermesztés, kertészet
II. Muzeológia	XII. Állattenyésztés
III. Társadalomtudomány	XIII. Halászat, vadászat
IV. Statisztika	XIV. Élelmiszeripar
V. Közgazdaság, jog	XV. Erdészet, faipar
VI. Néprajz	XVI. Régészet
VII. Természettudomány	XVII. Történelem
VIII. Agrártörténet	
IX. Általános mezőgazdaság	

Meghatároztuk azoknak a folyóiratoknak a körét, amelyek a raktárból az olvasóterembe kerültek. Könyvtárunk mintegy 1.400 féle folyóiratot őriz, ebből válogattuk ki azt a 158 féle folyóiratot, amelyek megfelelően reprezentálják az állomány profilját, valamint a Múzeum dolgozóinak leggyorsabban nyújtanak segítséget a kutatómunkához.

Rendezői elvünk a következő volt: az 1945 előtt megjelent folyóiratok időrendben, az 1945 után megjelentek pedig (helyenként a folyamatosság kivételt teremtő erejének engedve) betűrendben sorakoznak a polcon.

A magyar nyelvű folyóiratok közül a múlt században megjelent, már lezárt egységet képviselő sorozatok kerültek az olvasóterembe, valamint azok, amelyek a történelem viharait hosszú évtizedeken keresztül túlélve napjainkban is megjelennek. Ilyenek pl. Közgazdasági Szemle, Századok.

Arra is törekedtünk, hogy a kiválogatott anyagon belül bizonyos folyamatosságot is bemutassunk. Amennyiben egy folyóirat megszűnt, majd rövid kihagyás után más címmel, de lényegében azonos célkitűzéssel és tartalommal újra indult, ugyancsak megtalálható legyen egy helyen.

A legkeresettebb folyóiratok utolsó számát az olvasóterem főbejáratának két oldalán tárolószerveen helyeztük el.

Fontosnak éreztük, hogy a külföldi szakirodalom is megfelelő súlyt kapjon ebben a válogatásban.

Az olvasóteremben elhelyezett folyóiratokról külön katalógus készült. Ez két részből áll: témacsoportos, melynek sorrendje egyben a polcokon való elhelyezés sorrendje is, a másik betűrendes.

A folyóiratok új jelzetet is kaptak: a témacsoportot római számmal, a sorrendi helyet arab számmal jelöltük. Az évszám valamennyi kötet gerincén jól olvasható, így azt a jelzetben külön feltüntetni szükségtelen. Pl. XI—4 jelzet a XI. Növénytermesztés, kertészet szakcsoportot, és ezen belül a sorrendben következő 4. Kertészet és Szőlészet című folyóiratot jelzi. A szakok szerinti tájékozódást a galérián jelzések is segítik.

Gondoltunk az állomány gyarapodására is, ezért kb. 4 évre való gyarapodási helyet hagyunk minden folyóirat-sorozat után. A későbbiekben az olvasóteremben mindig a legfrissebb évfolyamok maradnak.

Az olvasóterem beépített polcrendszerének alsó részében a könyvek elrendezése is a fentiekhez hasonló, néhány szakmai elv szerinti változtatással.

Az olvasóterem teljes felszereltségéhez hozzájárul néhány technikai és esztétikai szempont megvalósítása is, amellyel véglegesen megteremtődnek a feltételei a nyugodt és szakszerű kutatómunkának.

Noseda Tiborné

* * *

A gyáli Szabadság MgTsz, mint a Magyar Agrártudományi Egyesület helyi csoportja 1984. november 19-én a Mezőgazdasági Múzeumban rendezte meg tanácskozását.

Az ülést megnyitó dr. Nyemcsók János, a Termelőszövetkezet elnöke, a Pest megyei MAE szervezet alelnöke többek között utalt arra is: nem véletlen, hogy az ülés megrendezésére a Mezőgazdasági Múzeumban került sor. A termelőszövetkezet építőipari részlege ugyanis hatodik éve dolgozik a Múzeum belső felújításán és egy kicsit úgy érezték, hogy haza is jöttek, amikor a tsz dolgozóival idelátogattak.

A Mezőgazdasági Múzeum szerepéről és feladatairól dr. Szabó Lóránd főigazgató adott tájékoztatást a vendégeknek.

Ezt követően bemutatásra került a Múzeum filiáléit ismertető „Agrármúltunk szigetei” című film.

A vendégek szakvezetés mellett megtekintették a Múzeum új kiállításait és Bereczky Endre építésvezető bemutatta a folyamatban levő rekonstrukciós munkákat.

A termelőszövetkezeti vendégek személyesen győződhetek meg arról a nagyszabású felújítási munkáról, amit a termelőszövetkezet építőipari ágazata végez.

A Múzeum vezetése és dolgozói mindenkor elismeréssel nyilatkoznak a tervszerű munkáról. Minden remény megvan arra, hogy a Termelőszövetkezet az 1986. júniusi határidőre vállalt kötelezettségét 8 hónappal korábban — munkaverseny vállalásának megfelelően — hazánk felszabadulásának 40. évfordulója és a XIII. Pártkongresszus tiszteletére 1985. november 7-re befejezi.

Sz.L.

* * *

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Könyvtára az Állami Könyvterjesztő Vállalat Antikvár Osztálya által rendezett 1984-es őszi könyvaukción többek között az alábbi értékes könyvritkaságokat szerezte be: Gyökeres Rendszabások a' Dohánynak termesztéséről és a' Dohány és Tobák Leveleinek megnevesítéséről . . .
Pest, 1826.

Közhasznú honi vezér. Gazdasági, házi, s tiszti kalendárium 1835. köz esztendőre. Negyedik esztendei folyamat Pest, 1835.

Az önn nagy tapasztalásából tanító okos, gondos és értelmes Kertész. A'vagy egy csalhatatlan Kertész-Könyv, még az olyanoknak is, a'kik a' Kertészségben járatlanok . . . Kassa, 1824.

RUMY Károly György: Folyvást tartó Mezei és Kerti Kalendárium, vagy: Mit kell a' józan gazdának az esztendő minden hónapjaiban . . . végezni, és tudni? Kassa, 1834.

TESSEDIK SÁMUEL: Új módja a' rétek' igazításának. Buda, 1801.

WESSELÉNYI Miklós: Teendők a lótenyésztés körül. Kolozsvár, 1847.

* * *

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum *Adattára* dr. Molnár László kaposvári mezőgazdasági mérnök és főiskolai tanártól 710 db fényképnegatívot vásárolt, melyeket 1954—62 között mint kísérletügyi előadó, különböző állami gazdaságokban és termelőszövetkezetekben készített.

A Nyugdíjas Agrárszakemberek Köre gyűjtő és kutatótevékenysége nyomán újabb adattári anyagokkal gyarapodott a Mezőgazdasági Múzeum. Magay Zoltán budapesti lakos, mezőgazdasági mérnök Sóltz Gyulával és Hanvay Zoltánnal kapcsolatos iratokat ajándékozott.

Gergely György: „Egy bér gazdaság nehéz hat évének története 1938—44.” című kéziratát megvásároltuk.

* * *

December 14-én a *TIT Országos Mezőgazdasági Választmánya* a Múzeumban tartotta ülését. Dr. Szabó Lóránd főigazgató tartott a Múzeum tevékenységéről tájékoztatást, majd Sági Pál főosztályvezető mutatta be kiállításainkat.

* * *

December 14-én a Mezőgazdasági Múzeumban tartotta évi rendes ülését a *Nemzetközi Vadászati Tanács (CIC) Trófeabíráló Bizottsága*. Ez alkalommal alkalmi trófeabemutatót rendeztünk az ülés munkájának segítésére.

* * *

December 15-én a *Postás Művelődési Központ Kertbarát Klubja* részére Sági Pál főosztályvezető tartott előadást a Mezőgazdasági Múzeum tevékenységéről.

* * *

Múzeumunk gondozásában megjelent a „*Szőlő és bor az ex librise-ken*” című minikönyv, melyet dr. Semsey Andor állított össze.

* * *

November 15-én a Mezőgazdasági Múzeum *Ifjúsági Parlamentje* megtartotta ülését.

* * *

Politikai vitafórumunk keretében októberben dr. Dobszay Károly, az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola docense közoktatáspolitikánk helyzetéről, novemberben Lengyel László újságíró időszakos külpolitikai kérdésekről tartott előadást.

* * *

A november 7-i ünnepségen dr. Fehér György
tartott ünnepi beszédet

A MÚZEUM BARÁTI KÖRÉNEK ÉLETÉBŐL

A Baráti Kör Budapesti Csoportjának szentendrei tanulmányi kirándulása

A napjainkra múzeumvárossá lett kies fekvésű Szentendre története a messzi múltba vezet vissza. Ez a táj a jégkorszak óta otthont adott az embernek. A kő-, a réz-, a bronz- és a vaskorszakból származó számtalan itteni tárgy került múzeumokba. A magyarok megjelenése előtt kelták, rómaiak, longobárdok és avarok váltották itt egymást. A város neve először „Sanctus Andreas” alakban fordul elő egy 1146. évi oklevélben.

A törökök elől a Balkánról észak felé húzódó szerbek közül néhány család már a XV. század első felében telepedett le a Duna mentének ezen a szép dombvidékén. A szerbek és egyéb délvidéki népek (bosnyákok, magukat dalmátoknak nevező horvátok és mások) több hullámban költöztek ide a XVIII. század elejéig.

Szentendrén különösen a második világháború utáni évtizedekben jelentős kulturális fejlődés bontakozott ki. A városközpontban több múzeum létesült, a város határában pedig szabadtéri néprajzi múzeum kialakítása kezdődött.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Baráti Körének Budapesti Csoportja e múzeum elkészült részlegeinek megtekintésére szervezett tanulmányi kirándulást 1984. októberében. Az időjárás kezdetben nem kedvezett szabadtéri programunknak. Eső esett, amikor a helyszínre érkeztünk, később mégis kék lett fölöttünk az égbolt, és zavartalanul megtekinthettük ennek a majdnem 40 hektáros — nagyobbik részében még beépítésre váró — szabadtéri múzeumnak valamennyi érdekességét. A látottak pontos megismeréséhez segített bennünket az intézmény munkatársának T. Arany Máriának szakvezetése, amelyért ezúton is köszönetet mondunk.

A székelymalom, az épülő református templom
és harangtorony

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum 1974-ben nyitotta meg első kiállítását. Ez a Felső-Tiszavidéket bemutató építménycsoport 38 népi építészei objektumból áll. Láthatók itt — többek között — egy kispaládi szegényparaszti telek sövényvel kerített épületei, egy botpaládi 25 holdas gazda esztergált tornácoszlopos háza és gazdasági épületei, egy uszkai 90 magyar holdas kismemesi származású nagygazda udvara lakóházzal, istállóval, a sütőházzal egybeépített kamrával, óllal, csűrrel, egy milotai középparaszti telek lakóházzal, istállóval, disznóóllal, óriási gabonahombárral, gémeskúttal, csűrrel, méhessel. Valamennyi építményben kiállították azok belső berendezési tárgyait és a használt munkaeszközöket is. A tájra jellemző mándi templom, a nemesborzovai harangtorony, avámos-orosi szárazmalom és a szatmárcsekei temető fejfái szintén megsejmlélhetők.

A szabadtéri kiállításnak másik része kisalföldi tájegységet mutat be. A berendezett magyarfalvi, jánosomorjai, bogyoszlói, süttői lakóházakon kívül felállították itt a nyúli uradalmi présszint munkaeszközeivel, a mosonszentmiklósi tiprómalmot, a csepregi kegyszobrot, az újkéri (alszopori) haranglábat, a szilsárkányi kovácsműhelyt, a veszkényi kálváriát.

A szabadtéri múzeum maradandó ismereteket nyújtó megtekintése után a tanulmányi kiránduláson részt vett köri tagok és szépszámu csaldtagok szabad programként a többi szentendrei nevezetességet is megtekinthették: a Szentendrei Képtárat, a Művésztelepi Galériát, a Római Kőtárat, a Kovács Margit remek alkotásait bemutató múzeumot, hogy csak az ismertebbeket említsem, valamint az itteni műemlékeket, a Pozsarevacska-templomot, a római katolikus plébániatemplomot, a Blagovesztenszka- vagy Görög templomot, a Szerb Egyházművészeti Gyűjteményt, a Ráby-házat. Tapasztaltuk, hogy Szentendre természetadta harmonikus képét sajátosan egészítik ki: a kanyargós keskeny utcácskák, kisebb-nagyobb terek, szűk sikátorok, a szorosan összesimuló házak tenyérnyi virágos udvaraikkal és a barokk templomtornyok. E látvány színességét fokozzák a dombok oldalához mozaikszerűen tapadó házak, felidézve a lépcsőzetesen települt olasz-dalmát kisvárosok hangulatát.

Botpaládi lakóház szobaberendezése

dr. Takács Imre

* * *

A *budapesti csoport* tagjai részére októberben Kotlár Károly Dániáról, decemberben Németh Józsefné Észak-Koreáról tartott diavetítéssel kísért útibeszámolót.

* * *

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Október 2 – 11. között *Földyné dr. Virány Judit és Réz Gyula* az NDK-ban voltak, az Agrarhistorisches Museum Alt Schwerin és a Múzeum között fennálló munkatárscsere keretén belül. Sok szabadtéri mezőgazdasági objektumot, gazdag gyűjteményeket és raktárakat, továbbá számos igen kitűnően rendezett kiállítást láttak hat város, illetve község különböző múzeumaiban.

* * *

Október 13-án *Ignaz Kiechle*, az NSZK élelmezési, mezőgazdasági és erdőgazdasági minisztere Váncsa Jenő mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter kíséretében Múzeumunkban járt.

* * *

A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa vendégeként hazánkban tartzkodó *Khalid Ibrahim Mohammed Al-Samarrawi*, az Iraki Általános Parasztszövetség főtitkára megtekintette Múzeumunk kiállításait.

* * *

Október 21-én *Manuel Vila Sosa*, kubai belkereskedelmi miniszter *Juhár Zoltán* belkereskedelmi miniszter kíséretében Múzeumunkban járt, megtekintette kiállításainkat.

* * *

Október 23-án a MEDOSZ Budapesti Bizottsága vendégeiként *dr. Walter Tscherner és Martin Mosig*, a Berlini Állatkert munkatársai ismerkedtek Múzeumunk kiállításával és tevékenységével.

* * *

Október végén és november elején a Múzeum háziállattani gyűjteménytárában *J. dalla Porta, M. Ruffo* (Olaszország) és *M. Patraskevič* (Jugoszlávia) archeozoológusok recens állatcsontokat tanulmányoztak.

* * *

November közepén ismét nálunk járt *W. Jacobeit*, az AIMA alelnöke, a Humboldt Egyetem tanára. A Múzeum emlékkönyvébe a következő sorokat jegyezte be: „Ismét látogatóban lévén a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban csak a legnagyobb elismerésemet fejezhetem ki a véghez vitt rekonstrukciós munkáért. Biztos vagyok abban is, hogy az AIMA keretében dr. Szabó Lóránd főigazgatóval folytatott közös munkánknek sikere lesz. Örülök a Budapesten tartandó CIMA 8-nak.”

* * *

November 14-én *Wanda Terlecka* (Lengyelország) az AIMA elnökségi tagja Múzeumunk Könyvtárának és Csonttárának tevékenységét tanulmányozta.

* * *

November 19-én *Liu Ji*, kínai belkereskedelmi miniszter vezetésével delegáció látogatta meg a Múzeumot, a vendégeket dr. Pintér János főigazgató helyettes fogadta. A miniszter elismerően nyilatkozott a látottakról.

* * *

November 23-án az Országos Pedagógiai Intézet munkatársa szovjet vendégével, *Valentyina Szenkevics* filológussal, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának főmunkatársával a Mezőgazdasági Múzeum múzeum-pedagógiai tevékenységét tanulmányozta.

* * *

Dr. N. Kiss István december 17–22 között — az MTA kiküldetésében — tanulmányutat tett az NDK mértéktörténeti kutatásának felmérésére és szerkezeti formáinak megismerésére.

* * *

SZEMÉLYI HÍREK

Dr. Szabó Lóránd főigazgatót, a Magyar Agrártudományi Egyesület Agrárgazdasági Társasága alelnökeként kifejtett kiemelkedő társadalmi tudományos tevékenységéért az Egyesület „Szocialista faluért” emléklapakkal tüntette ki. Az átadás november 29-én, a Sopronban megrendezett országos agrárgazdasági konferencia alkalmából ünnepélyes keretek között történt.

* * *

Dr. Für Lajos a Hajdú-Bihar megyei Tanácstól az Alföld c. folyóirat szerkesztő bizottságának javaslatára publicisztikai tevékenységéért, különös tekintettel „Mennyi a sok sírkereszt” c. tanulmányáért Nívó díjat kapott. A díjat a Debreceni Irodalmi Napok keretében november 22-én adták át.

* * *

Dr. Für Lajost a MAE Mezőgazdaságtörténeti Szakosztályának elnökségében kifejtett társadalmi és tudományos tevékenységéért a „Mezőgazdaság fejlesztéséért” emléklapakkal tüntették ki. A kitüntetést december 6-án dr. Kiss Albert, a KSH elnökhelyettese, a Szakosztály elnöke adta át az elnökségi ülésen.

* * *

November 7. alkalmából *Fülöp Éva* muzeológus „Kiváló Munkáért” miniszteri kitüntetést, *Simon József* műhelyvezető „Kiváló Munkáért” miniszteri kitüntetést, *Részeg Lajos* polgári fegyveres őr „Szolgálati érdemérem” kitüntetést kapott.

* * *

A november 7-i ünnepségen került sor a *törzsgárda oklevelek* átadására. A törzsgárda tagság IV. fokozatát 50 ill. 40 év alatt végzett eredményes munkáért *dr. Takács Imre* és *dr. Balassa Iván*; II. fokozatát 20 éves munkáért *Fazekas Sándor*, *Gecse Lászlóné*, *dr. Knézy Judit* és *Tóth Lajos*; I. fokozatát 10 éves munkáért *Csecsetka Ferenc*, *Györke Gézáné*, *Komán Andorné* és *Nagy Pálné* kapták.

Gratulálunk!

* * *

Szeretettel köszöntjük Múzeumunk új dolgozóját *Ernst Józsefet*, az Állattenyésztési Főosztály vezetőjét és *Póti Károly* polgári fegyveres őrt.

* * *

Kívánunk jó pihenést a közelmúltban nyugdíjba ment kollégáinknak *dr. Mártha Zsuzsannának* és *Regdon Rezsőnének*.

* * *

Filmvetítés és szakvezetés kérhető a nyitvatartás ideje alatt. A jelentkezéseket lehetőleg 3 nappal előbb kérjük a 420–573 vagy 428–573 telefonszámon bejelenteni.

Megjelenik negyedévenként. Felelős kiadó: dr. Szabó Lóránd
Főszerkesztő: Dr. Für Lajos. Szerkesztő: Udvary Ágnes
Lektorálta: Sági Pál. Formátum A/5. Lapengedély szám: III/Kul/
126/1982. Megjelent 700 példányban. ISSN 0230–1075

Készült: a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium
Információs Központjának Házi Soksorozótó Üzemében
Felelős vezető: Budai János
Budapest, 1984. Törzsszám: 132/85.

